

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 май 2026 година

ЧАСТ 1 (Време за работа: 60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 21. включително отбелязвайте в листа за отговори.

1. В кой ред думата е изписана правилно?

- А) припадък
- Б) предчувствие
- В) поткрепям
- Г) преодоляни

2. В коя от подчертаните думи е допусната правописна грешка?

Двата нови спектакъла (А) на Народния (Б) театър, представящи модерни за театралното изкуство идеи (В), предизвикаха широк одзвук (Г) сред зрителите.

3. В кое изречение е допусната правописна грешка?

- А) През последните години екотуризмът у нас се развива успешно.
- Б) Нашите електрически уреди се предлагат с 24-месечна гаранция.
- В) В края на този месец ще назначим още един помощник-аптекаря.
- Г) Планинският маршрут се оказа доста по опасен от очакванията ни.

4. В кое изречение НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Още с дебютната си роля младата актриса спечели симпатиите на публиката.
- Б) Ще поставим на обществено обсъждане още два много сериозни проблеми.
- В) Новия роман на писателя може да бъде закупен с отстъпка до края на месеца.
- Г) Човешкото ухо има способността да разграничава високите и ниски тонове.

5. В кое изречение е допусната граматична грешка?

- А) В книгата се проследяват историческите връзки между българския и чешкия народ.
- Б) Художникът, чиито картини се излагат предимно в чужбина, пристигна в България.
- В) В Българска телеграфна агенция е обявен конкурс за нови регионални кореспонденти.
- Г) Госпожо Димитрова, радваме се да Ви съобщим, че сте преминали успешно интервюто.

6. В кое изречение НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Мусоните са характерни както за части от Азия така и за части от Австралия.
- Б) Вацлав Хавел, първият президент на Чехия е автор на около двадесет пиеси.
- В) Госпожо Иванова поръчаният от Вас продукт е пристигнал в офиса на фирмата.
- Г) Божурът е символ на успеха, богатството и любовта, както и на благополучието.

7. В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) Шумът от улицата ту се усилваше, ту заглъхваше, но това изобщо не ми пречеше да работя.
- Б) Когато човек открие целта на живота си, тогава ще намери и пътя, по който да стигне до нея.
- В) Ще бъдат постигнати повече спортни успехи, едва когато се изгради добра материална база.
- Г) Съучениците се разхождаха в парка, радваха се на хубавото време и оживено разговаряха.

8. В листа за отговори запишете правилната за изречението форма на думата, поставена в скоби.

Усилено се работи по проектирането на нови (алея) за велосипедисти.

9. В листа за отговори запишете правилно САМО думата, в която е допусната правописна грешка.

Университетът предлага ускорени курсове за следипломна квалификация.

10. В листа за отговори запишете правилната за изречението форма на думата, поставена в скоби.

Животът на милиони хора е спасен благодарение на пеницилина – (първи) масово произвеждан антибиотик.

11. В листа за отговори запишете САМО думата, с която да поправите граматичната грешка в изречението.

За да стане добър художник, творецът трябва да изгради негов специфичен стил, който да е разпознаваем.

12. В листа за отговори запишете САМО правилната за изречението форма на думата, в която е допусната граматична грешка.

В края на конкурса журито единодушно взе решение кой да награди.

13. В текста са пропуснати САМО ПЕТ препинателни знака. Препишете целия текст в листа за отговори, като поставите пропуснатите знаци.

Премиерата на документалния филм Милен, проследяващ живота на журналиста Милен Цветков се състоя през 2025 г. Лентата разказва за развитието на публицистиката у нас през последните три десетилетия като свободата на словото е основна тема. Филмът се фокусира върху събитията които са променили медийната среда и върху постиженията на българската журналистика.

Запознайте се с текста и диаграмата и изпълнете задачите към тях (от 14. до 21. включително).

ТЕКСТ 1

Над 80% от младите хора прекарват поне час на ден в платформите за видеосподеляне. Според проучвания клиповете са сред най-гледаните формати, като се предпочитат видеа с продължителност до три минути заради непретенциозното им съдържание и възможността да се гледат „на бегом“. Благодарение на такива видеа младежите се информират, забавляват и вдъхновяват, докато са у дома или в движение. Тези кратки, но същевременно динамични

формати са изключително привлекателни – те мигновено предоставят развлечение, като понякога дори изненадват със задълбочеността си.

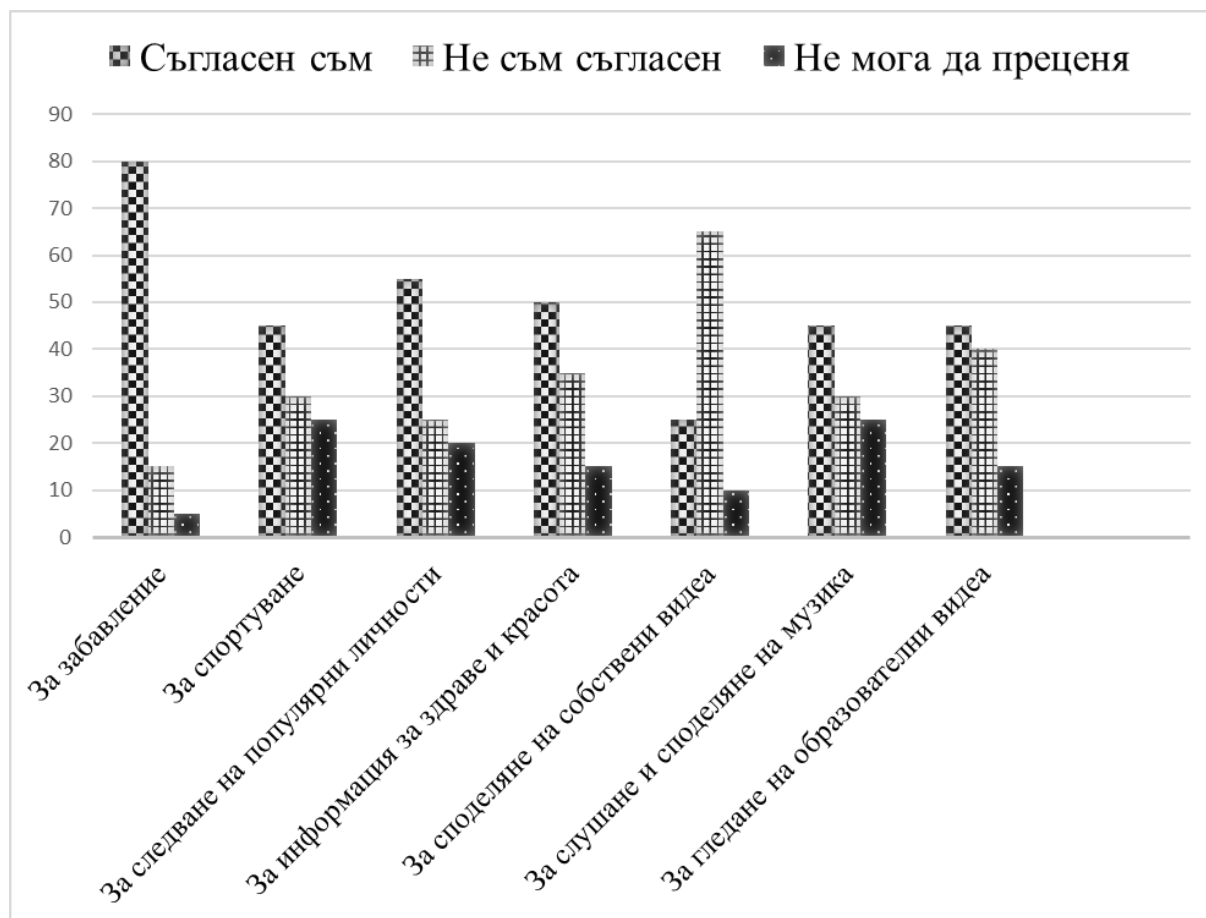
Разнообразието на това, което младите хора гледат, е голямо – комични ситуации, танцови предизвикателства, музикални клипове... Кратките видеа предлагат вихрушка от цветове, звуци, емоции и идеи. В тази динамична среда ключова роля играят инфлуенсърите – харизматичните лидери на дигиталната сцена. Те не просто създават съдържание, а с активната си дейност в платформите за споделяне на видеа изграждат връзка с аудиторията си, вдъхновяват, провокират промяна на нагласите и популяризират нови тенденции. „Ще ти покажа как да успееш!“, „Нека заедно опитаме нещо ново!“ – това не са просто фрази, а мостове към сърцата на милиони млади хора.

Несъмнено потреблението на видеосъдържание има и своята тъмна страна. Тъй като клиповете предлагат бързо удовлетворяване на любопитството и лесен достъп до безкрайно разнообразие от съдържание, прекомерното им гледане крие и опасности. Постоянното потапяне в дигиталното пространство създава усещане за свързаност със света и илюзия за динамично взаимодействие с него, като в същото време младите хора започват да пренебрегват физическата активност и директния контакт на живо. Според изследвания прекалено дългото време, прекарано пред екрана, води до понижаване на качеството на съня, до проблеми със зрението и дори до депресивни състояния. Освен това неограниченото гледане на клипове може да създаде зависимост, която в повечето случаи трудно се преодолява.

Макар да са наясно с последиците от гледането на видеа, 90% от младите хора не искат да се откъснат от тази дейност, сочи изследване. Този избор не е случаен – за много от младите хора това е начин на живот и те не се нуждаят от „спасяване“, макар често по-възрастните да смятат обратното.

ТЕКСТ 2 (ДИАГРАМА)

За какво най-често се използват платформите за видеосподеляне
(Онлайн проучване сред младежи на възраст от 14 до 19 г. с данни в %)

14. Кое НЕ стимулира младите хора да гледат кратки видеа според Текст 1?

- А) Възможността набързо да се запознаят с нещо забавно и вдъхновяващо.
- Б) Лесният достъп до различни дигитални платформи за видеосподеляне.
- В) Удобството за няколко минути да научат най-важното от учебния материал.
- Г) Мигновеното развлечение от гледането на разнообразни забавни ситуации.

15. Кое е вярно за инфлуенсърите според Текст 1?

- А) Притежават способността да вдъхновяват младите хора.
- Б) Стремят се да определят ежедневно най-новите тенденции.
- В) Превръщат се в модел за подражание на всички зрители.
- Г) Имат за цел да получават възможно най-много харесвания.

16. Кое от твърденията съответства по смисъл на цитираното изречение от Текст 1?

Несъмнено потреблението на видеосъдържание има и своята тъмна страна.

- А) Споделянето на видеоклипове е безопасно за потребителите.
- Б) Гледането на видеоклипове безспорно крие известни рискове.
- В) Видеата стимулират младите да търсят новото и непознатото.
- Г) Кратките клипове са мостове към сърцата на милиони млади хора.

17. Кое твърдение е вярно според информацията в Текст 2?

- А) Тези, които използват платформите за гледане на образователни видеа, са повече от използващите платформите за следване на популярни личности.
- Б) Тези, които използват платформите за слушане и споделяне на музика, и тези, които използват платформите за информация за здраве и красота, са еднакъв процент.
- В) Използващите платформите за информация за здраве и красота са по-малко от тези, които ги използват за гледане на образователни видеа.
- Г) Използващите платформите за слушане и споделяне на музика са по-малко от тези, които ги използват за следване на популярни личности.

18. Запишете израза от Текст 1, който дава определение на инфлуенсърите.

19. Запишете за какво най-рядко младите хора използват платформите за видеосподеляне според Текст 2.

20. Според информацията в Текст 1 запишете ДВЕ нежелани последици от прекаленото гледане на кратки видеа.

21. В текст до 5 изречения защитете или опровергайте твърдението от Текст 1, че младите хора... не се нуждаят от „спасяване“.

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 май 2026 година

ЧАСТ 2 (Време за работа: 60 минути)

Отговорите на задачите от 22. до 40. включително отбелязвайте в листа за отговори.

22. В листа за отговори запишете САМО паронима, с който да поправите лексикалната грешка в изречението.

Законът за месните данъци и такси регламентира финансовите задължения на гражданите, които се събират от общините.

23. За всяко празно място изберете УМЕСТНАТА дума и я запишете срещу съответната буква в листа за отговори.

Заради съдържанието на кофеин кафето действа на хората като (А) и се е превърнало в една от най-популярните напитки в света. В същото време мненията на медиците за (Б) на кафето върху здравето са противоречиви. Последните данни обаче (В), че пиенето на кафе в умерени количества е полезно.

- А) стимул, стимулант, симулант
- Б) взаимодействието, въздействието, противодействието
- В) съветват, сочат, предопределят

24. Кой проблем е заложен в интерпретацията на темата за творчеството в „Балада за Георг Хених“?

- А) за закъснялата слава на майстора
- Б) за творческата немощ на стария човек
- В) за богоборческата дързост на твореца
- Г) за бездуховността на обществото

25. Кой от мотивите НЕ е интерпретиран в „Новото гробище над Сливница“?

- А) за забравата на героите
- Б) за поражението и позора
- В) за смъртта и безсмъртието
- Г) за безкористната саможертва

26. Като кулминационен в „Градушка“ може да се определи моментът, в който:

- А) се разкриват надеждите на селяните през трите сезона.
- Б) се представят утрото и приготовленията на семейството.
- В) е пресъздадена самата стихия на безмилостната градушка.
- Г) са изобразени сломените надежди на страдащите хора.

27. Кои стихове от „Вяра“ насочват към идеята, че любовта към живота се изразява и в готовността за поемане на риск?

- А) Дори да умирам, / живота със грубите / лапи челични / аз пак ще обичам!
- Б) Веднага ще кресна: / „Свалете! / Свалете! / По-скоро свалете / въжето, злодеи!“
- В) Летял бих / със пробна машина в небето, / бих влезнал във взривна / ракета ...
- Г) С живота сме в разпра, / но ти не разбирай, / че мразя живота.

28. Кое тълкуване на цитирания израз от „Две души“ съответства на смисъла на творбата?

Аз сам не живея – горя!

- А) Представя удовлетворението на лирическият аз от пълноценното му съществуване.
- Б) Внушава ужаса на лирическият аз от досега му с външната действителност.
- В) Откроява душевния драматизъм на лирическият аз в неспокойното му битие.
- Г) Разкрива вярата на лирическият аз в постигането на истинския смисъл на живота.

29. Кое от твърденията е вярно?

- А) Както в „При Рилския манастир“, така и в „Градушка“ природата е враждебна към отрудения човек.
- Б) За разлика от „При Рилския манастир“ в „Градушка“ природата е стимул за творчество.
- В) Както в „Градушка“, така и в „При Рилския манастир“ природата е географски конкретизирана.
- Г) За разлика от „Градушка“ в „При Рилския манастир“ природата е в хармония с човека.

30. Коя тема е интерпретирана в откъса от стихотворението „И пак на дъщеря ми“ на Станка Пенчева?

*От всяко свое пътуване
все ти носех по нещо – да те зарадвам,
да усетиш дъха на далечините.
Как обичах завръщането,
прегръдката ни по летища и гари,
разговорите до среднощ...*

*Този път,
от най-далечното свое пътуване*

*няма нищичко да ти донеса.
Само – болка и сиротство,
само – заглъхващ спомен
за лицето ми, за гласа,
за облака от любов,
с който те обгръщах...
Никога нищо няма да узнаеш
за най-странното мое пътуване.*

- А) за природата
- Б) за труда и творчеството
- В) за живота и смъртта
- Г) за раздвоението

31. Вярата в чудото присъства:

- А) във „Вяра“
- Б) в „Спасова могила“
- В) в „До моето първо либе“
- Г) в „При Рилския манастир“

32. В коя от посочените двойки творби се утвърждава паметта за миналото в неговите всекидневни измерения?

- А) „Железният светилник“ и „Честен кръст“
- Б) „История“ и „Ноев ковчег“
- В) „Борба“ и „Бай Ганьо журналист“
- Г) „Спи езерото“ и „История“

Прочетете откъса от „Андрешко“ и изпълнете задачите от 33. до 35. включително.

Андрешко безучастно подвикна на конете и лениво размаха камшика над главите им. Те нехайно и омърлушено влачеха каруцата, сякаш не чуваха. Андрешко мислеше за бедния Станоя, комуто съдията утре ще секвестрира житото, съдията, когото той сега караше.

– Ти ми докара тая бяла, Андрешко – ще му каже Станоя, като се научи, и ще го изпсува. После ще се разтържи, ще го почерти, ще се напие и ще плаче.

„Трябва да му се помогне на човека, трябва да му се помогне... – мисли Андрешко. – Трябва да му се каже да скрие житцето през нощта и да омете хамбара, инак цяла година ще опъва уши от глад... Трябва да му се помогне – не може инак!“

Беше тъмно и по земята не личеше нищо освен кал, дълбока и гъста кал. Пътят се губеше в тая кал и не водеше никъде освен пак в нея.

33. Трикратното повторение на израза *трябва да му се помогне* от вътрешния монолог на героя в откъса:

- А) Откроява човечността на Андрешко и съпричастността му към драмата на ближния.
- Б) Подчертава безпомощността на Андрешко да защити Станоя от надвисналата беда.
- В) Разкрива съмнението на героя в намирането на правилния изход от ситуацията.
- Г) Внушава недоверие към Станоя, който не плаща задълженията си към държавата.

34. Кое от тълкуванията съответства на смисъла на откъса?

- А) Разкрито е раздвоението на героя в отношението му към неговия съелянин.
- Б) Представена е искрената загриженост на Андрешко за съдбата на Станоя.
- В) Очертан е негласният спор между Андрешко и Станоя – нарушителя на закона.
- Г) Внушено е отчуждението на Андрешко от проблемите на обществото.

35. Запишете ЕДНО метафорично значение на *калта* в контекста на откъса.

36. Запишете ЕДНО значение на заглавието „Честен кръст“ за смисъла на творбата.

37. Открийте оксиморона в откъса от „История“ и го запишете.

*Онез, които сме оставали,
се потехме и под езика,
работехме къде що хванем,
работехме като добитък.*

*Мъдруваха бащите вкъщи:
„Така било е и ще бъде...“
А ние плюехме намръщено
на оглупялата им мъдрост.*

38. Обяснете накратко връзката между любовта и страха в „Посвещение“.

*Ела! Ще измием луната от грях!
Ще хвърлим трупа на умрелия страх,
ще пеем с тътнежния корабен глас
на морската нощ във добрия Бургас.*

39. Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор, като в листа за отговори срещу съответната буква запишете номера, под който е записано името на автора.

А) „Потомка“	1. Иван Вазов
Б) „Ноев ковчег“	2. Йордан Радичков
В) „Паисий“	3. Елисавета Багряна

40. В текст до 5 изречения съпоставете интерпретациите на темата за *отчуждението* в двата откъса, като коментирате:

- ЕДНА прилика в отношението към другия;
- ЕДНА разлика в отношението към другия;
- гледната точка, от която се разказва.

„Ние двамата! – мислеше си той. – Какво представляваме ние двамата? (...) Свързва ни само един навик и нищо друго! Ние и двамата го съзнаваме и затова така често се ненавиждаме, всеки смята, че е измамен от другия, че е проиграл живота си заради другия, че трябва да бъде обезщетен! Не се разбираме и не желаем да се разбираме! Навикът ни е лишил от всяка новост, от всяка свежест, ние не се виждаме, колкото и да се гледаме, съществуваме у дома като прастари портрети, с които всички са свикнали и от години никой не е погледнал.“

(из „Празното пространство“, Георги Марков)

Внезапно я обхвана ненавист към мъжа ѝ, към тоя застарял военен, чийто зачервен тил виждаше пред себе си. Той беше виновникът за пропиления ѝ живот, той беше я излъгал, беше я купил с офицерския си чин, с блясъка си, с обещанието да ѝ създаде щастлив и сигурен живот. За нея той ставаше олицетворение на войната и главният причинител на загубената ѝ младост. И тя знаеше, че за това никога няма да му прости.

И друг път беше изпитвала подобни припадъци на ненавист към мъжа си, но никога не беше се осмелявала да се остави напълно на тия чувства. Сега им се отдаваше и не можеше да ги спре. Мислите я отнесоха тъй далеч, че тя се стресна, изненадана от смелостта си.

(из „Крадецът на праскови“, Емилиян Станев)

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 май 2026 година

ЧАСТ 3 (Време за работа: 120 минути)

Аргументативния текст напишете в листа за отговори на предвиденото място.

41. Напишете аргументативен текст в обем до 4 страници по ЕДНА от следните две теми:

Тема за есе

*Авторитетите днес
(Есе)*

Тема за интерпретативно съчинение

*Пътят към себе си
(Интерпретативно съчинение върху „Песента на колелетата“)*

Никакви увещания, никакви молби не можеха да накарат Сали Яшар да остане до по-късно и да довърши някоя работа, колкото и бърза да беше тя. „Ще я направим – говореше той, – и утре има време, и утре е божи ден.“ И той казваше това кротко, но твърдо – и сякаш беше вече далеч някъде, откъснат от всичко, забравил за всичко, потънал в тая странна замисленост, която пълнеше очите му, скрити под гъстите му вежди. И наметнал някоя дреха на изпотените си плещи, той тръгваше за дома си, прегърбен малко, спокоен и загледан в земята, а хората, които го срещаха, след като почтително го поздравяваха, гледаха го учудено и си мислеха, че някаква болка трябва да гложди сърцето на Сали Яшар и че ако той бърза да си отиде, не е, за да си почине, а за да остане сам със себе си и с мислите си. (...)

Идеха часовете, когато Сали Яшар преставаше да гледа навън и обръщаше мислите си към самия себе си. И прави бяха хората от Али Анифе: имаше нещо, което мъчеше Сали Яшар, и всяка вечер по това време той си мислеше за него. (...)

Каруците пееха по пътищата и сякаш разказваха как един човек може да бъде много богат, но и много злочест. Защото за какво му беше това богатство на Сали Яшар? То дойде много късно. На баира, отдясно на царския път, където каруците, които се връщат от града, разсипват най-мелодичните си звуци, лежат в гробищата двамата му сина, два сокола. Високи, грубо одялани камъни се издигат над тях, земята е обрасла с трева, като че никога не е била разравяна, и люляката, която цъфти там всяка пролет, сякаш сам бог беше я посадил отвеки. „Няма да им занеса нищо от моите жълтици – мислеше си Сали Яшар, – нито ще взема нещо за себе си, когато и аз отида при тях.“ Тъмнината скриваше очите на Сали Яшар и не можеше да се види какво има в тях, но той гледаше в земята като изтръпнал и мислеше, че по-хубаво би било да беше беден, но да бяха живи двамата юнака, които и сега му се усмихваха със сините си очи, румени, широкоплещести.

Достигнал дотук, Сали Яшар започваше да мисли, че е длъжен да направи някакво голямо благодеяние, истинско безкористно благодеяние, което да засегне повече хора, да надживее много поколения. (...)

Ето какво благодеяние искаше да направи и Сали Яшар. Но чешма не навсякъде можеше да се направи, нямаше къде. Идеше му на ум да направи някъде кладенец, мост на някое лошо място, хан, където замръкват пътници. Но всичко това му се виждаше или

недостатъчно, или не твърде почтено. И той се биеше с мислите си, не знаеше какво да предприеме, безсилен като пред някоя мъчна задача, която не може да реши. (...)

На другия ден Сали Яшар беше в ковачницата си и – което рядко се случваше с него, когато работеше – той три пъти подред слага чука си на наковалнята и, като скръстеше ръце и се подпреше на него, оставаше тъй дълго време замислен, докато духалото работеше. Първия път той си спомни онова, което Джапар беше му разказвал за връщането на Чауша. Втория път той си спомни как сам беше чул каруцата, когато идеше Шакире, и, както винаги в тия случаи, се просълзи. Третия път, когато Сали Яшар се подпря на чука и се замисли, той сякаш като насън видя хиляди и хиляди каруци, които се връщат, които пеят по пътищата, а от ниските къщурки, над които се носи вечерен дим и прах, излизат жени с деца на ръце, други по-големи деца тичат наоколо им и всички вървят срещу каруците, за да ги посрещнат...

Никога Сали Яшар не беше изпитвал такова вълнение и такава радост. „Аллах! – пошепна той и се улови за челото. – Аз съм бил сляп, аз съм бил глупав! Каква чешма и какви мостове искам да правя? Себап! Има ли по-голям себап от този, който правя? Каруци трябва да правя аз, каруци!“ (...)

С чук в ръка той се спря пред тях и се замисли. Мъдрец наистина беше Сали Яшар, много нещо беше видял, много нещо беше преживял, но едно беше ясно за него: с мъки, с нещастия е пълен тоя свят, но все пак има нещо, което е хубаво, което стои над всичко друго – любовта между хората.

** Откъсите са опора за създаването на интерпретативното съчинение, като може да се използват и други моменти от творбата.*

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 май 2026 година

КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

Задача	Верен отговор	Брой точки
1.	А	1
2.	Г	1
3.	Г	1
4.	А	1
5.	В	1
6.	Г	1
7.	В	1
8.	алеи	2
9.	следдипломна	2
10.	първия	2
11.	свой	2
12.	кого	2
13.	Премиерата на документалния филм „Милен“, проследяващ живота на журналиста Милен Цветков, се състоя през 2025 г. Лентата разказва за развитието на публицистиката у нас през последните три десетилетия, като свободата на словото е основна тема. Филмът се фокусира върху събитията, които са променили медийната среда, и върху постиженията на българската журналистика.	5
14.	В	1
15.	А	1
16.	Б	1
17.	Г	1
18.	(харизматичните) лидери на дигиталната сцена	1
19.	за споделяне на собствени видеа	2
20.	<u>Например:</u> <ul style="list-style-type: none">• проблеми със зрението• депресивни състояния	2
21.	Текст	6
22.	местните	2
23.	А) стимулант Б) въздействието В) сочат	3
24.	Г	1
25.	Б	1
26.	В	1
27.	В	1
28.	В	1

29.	Г	1
30.	В	1
31.	Б	1
32.	Б	1
33.	А	1
34.	Б	1
35.	<i>Примерен отговор:</i> усещане за безизходица / критична ситуация	2
36.	<i>Примерни отговори:</i> обет за казване на изстрадана истина	2
37.	оглупяла мъдрост	2
38.	<i>Примерен отговор:</i> Споделената любов побеждава страха.	2
39.	А) 3 Б) 2 В) 1	3
40.	Текст	6
41.	Текст	30

* Към 35., 36. и 38. задача са посочени само примерни отговори, като при оценяването се приемат адекватни спрямо условието на задачите отговори, без да се изисква дословно възпроизвеждане на дадените примерни отговори.